

ПЕРСПЕКТИВИ РАДІАЦІЙНО-ЗАБРУДНЕНИХ ТЕРИТОРІЙ

Кантицька О. О.

**Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка**

e-mail: olakanticka@gmail.com

Важко й пригадати, коли цей поріг переступала нога людини. Тут, як панна, царює тиша. Лише іноді перегукуються про щось своє пташки, без остраху сідаючи на самий поріг. Свого часу людина пішла звідси, не оглядаючись. Хоча...

Все різноманіття рослинного і тваринного світу на такій гігантській території є унікальним для нашої частини світу. Але Зона відчуження має і інше значення – наукове. Радіаційний вплив на флору та фауну, окрім наближеної до реактора зони, є відносно низьким, але супроводжується очевидними проявами радіаційних уражень окремих видів.

Після аварії на ЧАЕС в зону 30-кілометрового забруднення потрапили: площі покриті лісами – 36%, орні землі – 38% , луки – 11%, ділянки з водоймами – 10%, території населених пунктів – 5%. За даними моніторингу щільність забруднення на цій території змінюється у широкому діапазоні.

В межах Чорнобильської зони потрапило порядку 2700 га Київського водосховища. Міжнародні організації вважають Київське водосховище найнебезпечнішим об'єктом на земній кулі. Якщо внаслідок якої-небудь події постраждає Київська ГЕС, то земляна гребля 30-кілометрової зони зруйнується. Тоді на лівобережні райони Києва, на Україну і Європу з вод Київського моря випаде радіоактивне цунамі.

У р. Прип'ять, станом на 2016 рік, питома активність радіонуклідів ^{137}Cs та ^{90}Sr збільшилася у 5 разів. При спуску Київського водосховища більшість депонованих на дні радіонуклідів перейде у водні маси і

забруднить усі інші водосховища, а це означає, що біля 35 млн. громадян України вживатимуть отруєну радіонуклідами воду, адже поки що не існує технологій повного очищення води від розчинених радіоактивних речовин. Мул, який містить депоновані радіонукліди при висиханні буде розвіяний в атмосфері, і тоді радіоактивному забрудненню будуть піддані великі території України і всього європейського континенту.

Внаслідок Чорнобильської катастрофи радіоактивного забруднення зазнала смуга соснового лісу, яка знаходилася поруч з АЕС.

Рудий ліс – це одне зі сховищ радіоактивних відходів, які утворилися після аварії: адже тут закопали під землю не лише численні стовбури дерев, а й різні конструкції, найбільше заражені радіацією. Нині це територія з найвищим радіаційним фоном у Європі. Щодо самого міста Чорнобиль, то станом на 5 квітня 2016 року об'ємна активність ^{137}Cs становить 9×10^{-5} Бк/м³. За даними моніторингу рівень гамма-випромінювання там становить 12,2 мкР/год. У м. Прип'ять – 60 мкР/год (допустима доза за Нормами Радіаційної Безпеки України становить 20-30 мкР/год.) [1].

Реальна небезпека розповсюдження радіонуклідів, зумовлена їх потраплянням у поверхневі води, що може призвести до радіаційного забруднення питної і технічної води. Не менш небезпечним, джерелом розповсюдження радіаційних часток є господарські рубки деревини та лісові пожежі.

Пожежа 2015 року – далеко не перша. Загоряння в межах "зони" з моменту аварії відбувались і раніше - як на реакторі, так і у лісах навколо. 26 квітня 2015 року на території Зони відчуження, приблизно за 15км на захід від м. Чорнобиль, було зафіксовано щонайменше два центри загоряння у заболоченому дикому місці. Цю пожежу назвали найбільшою в Чорнобильській зоні за останні 23 роки.

Проте зона є не лише загрозою надходження радіонуклідів, але виступає своєрідним захисним бар'єром, що затримує розповсюдження радіонуклідів поза її межі.

Українські науковці стверджують, що у чорнобильській зоні відновлюється дика природа. Навіть попри радіацію, відсутність людей у зоні робить свою справу: там з'являються унікальні види тварин та птахів. На даний момент в зоні відчуження зафіксовано близько 400 видів тварин, птахів та риб, 60 з них – занесені до Червоної книги України. Те ж з флорою: з 1200 видів, знайдених на території зони, 20 – рідкісні [3].

Нещодавно фотопастки в Чорнобильській зоні відчуження зафіксували появу бурого ведмедя, який в останні десятиріччя рідко заходив на українське Полісся [3].

Незважаючи на зміну радіаційної ситуації, на теперішній час повернення людей для постійного проживання у Чорнобильській зоні відчуження є неможливим.

Міністр екології та природних ресурсів України Остап Семерак 16 квітня цього року заявив про можливість створення в Чорнобильській зоні унікального майданчика, де можна буде проводити технічні експерименти і наукові дослідження.

З метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Полісся, забезпечення підтримки та підвищення бар'єрної функції Чорнобильської зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення, стабілізації гідрологічного режиму та реабілітації територій, забруднених радіонуклідами, сприяння організації та проведенню міжнародних наукових досліджень, з урахуванням Закону України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" та відповідно до статті 53 Закону України «Про природно-заповідний фонд України»

Президент України Петро Порошенко підписав указ №174 від 26.04.16 «Про створення Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника» [2]. Згідно із ним, заповідник буде створений в Іванківському і Поліському районах Київської області в межах зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи. До території Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника погоджено в установленому порядку включення 226 964,7 гектара земель державної власності.

Література

1. Поездки в Чернобыльскую зону. [Електронний ресурс] Режим доступу www.chernobylzone.com.ua/radiation.html (дата звернення 30.03.2016) – Назва з екрана
2. Президент України Петро Порошенко Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс] Режим доступу www.president.gov.ua/documents/1742016-19957 (дата звернення 30.03.2016) - Назва з екрану.
3. Червоненко В. Як дика природа повертається до Чорнобиля [Електронний ресурс] BBC Україна. Режим доступу www.bbc.com/ukrainian/science/2015/02/150202_chornobyl_report_animals_vc (дата звернення 30.03.2016) – Назва з екрана